

Beyrut 1972-1977, 1980); *el-Mezâhibü'l-erba'a* (Beyrut 1975); *el-Mu'cemü'l-iktişâdiyyü'l-İslâmî* (Beyrut 1401/1981). **Bi-yografi ve Tarih:** *Hâmisü'r-râşidîn 'Ömer b. 'Abdil'aziz* (I-II, Kahire 1959); *Butûlât İslâmiyye ve 'Arabiyye* (Kahire 1962); *Emîrül-beyân Şekîb Arslân* (I-II, Kahire 1963); *Şekîb Arslân: Dâ'iyetü'l-'urûbe ve'l-İslâm* (Kahire 1963; Beyrut 1978, 2001); *Şekîb Arslân min rüvvâdî'l-vaḥdeti'l-'Arabiyye* (Kahire 1963); *Edebü emîri'l-beyân* (Kahire 1964; Şekîb Arslân'ın edebî yönüyle ilgilidir); *el-E'immetü'l-erba'a: Ebû Hanîfe, Mâlik b. Enes, eş-Şâfi'i, Ahmed b. Hanbel* (Kahire, ts.); *el-Ğazzâlî ve't-taşavvulü'l-İslâmî* (Kahire 1965); *el-Fidâ' fi'l-İslâm* (Kahire 1969, 1971, 1981); *Reşid Rızâ şâhibü'l-Menâr: 'Aşruhü ve ḥayâtühü ve meşâdiru sekkâfetiḥ* (Kahire 1389/1970); *Fidâ'iyân fi târihi'l-İslâm* (Beyrut 1970, 1982); *Ebtâ-lü 'akîde ve cihâd* (Kahire 1972); *Ḥadîce Ümmü'l-mü'minîn* (Beyrut 1974); *Be-yne'l-vefâ' ve'l-fidâ'* (Kahire 1975); *Ricâ-lün şadakû* (Kahire, ts. [1975]); *el-Ğazzâlî* (Beyrut 1975); *İnne'llâhe'sterâ* (Kahire, ts.); *Reşid Rızâ el-edîb, el-kâtibü'l-İslâmî* (Kahire 1976); *Reşid Rızâ eş-şuḥufi, el-müfessir, eş-şâ'ir, el-luğavî* (Kahire 1977); *Emînü'l-ümme Ebû 'Ubeyde b. el-Cerrâḥ* (Kahire, ts.); *Ḥafîdetü'r-Resûl: Nefehât min sîreti's-seyyide Zeyneb* (Kahire, ts.); *Seyfullâh Hâlid b. Velîd* (Kahire, ts.); *Mevsû'atü'l-fidâ' fi'l-İslâm* (I-IV, Beyrut 1402/1982-1983; Şerebâsî'nin cihad, şehâdet, kahramanlık ve İslâm tarihindeki büyük şahsiyetlerin bi-yografileri hakkında yazdığı kitapların ve bazı makalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur). **Siyaset ve Toplum:** *Muḥâdarâtü's-sülâsâ'* (Kahire 1952; "İslâmiyet", "Umyân" ve "eş-Şüyûyye ve'd-dîn" başlıklı üç konferansın metinleridir); *Vesâ'ilü tekkaddümü'l-müslimîn* (Kahire, ts.); *Mebâdi'ü'l-iştirâkiyye fi'l-İslâm* (Kahire, ts.); *el-İştirâkiyye ve'd-dîn* (Kahire 1962); *Ḥubbü'l-vaḥdan fi nazari'd-dîn* (Kahire 1964); *ed-Dîn ve'l-mîşâḡ* (Kahire 1965); *Risâletü'l-mescid fi neşri's-sekkâfe ve'l-ḥaqâre* (Kahire 1966); *ed-Dîn li'l-ḥayât* (Kahire 1968); *ed-Dîn ve'l-müctema'* (Kahire, ts.); *Be-yne'd-dîn ve'd-dünyâ* (Kahire 1970); *'Avde ile'l-İslâm* (Kahire 1971); *el-Mevsû'atü's-Şerebâsiyye fi'l-ḥuḫabi'l-minberiyeye* (I-V, Beyrut 1987, 1995). **Gezi, Gözlem, Hâtırat:** *Şalavât 'ale's-şâfi'i ilâ re'si'l-ber* (2. bs., Kahire 1951); *Müzekkirâtü vâ'izin esîr* (Kahire 1952); *en-Nîl fi ḫav'i'l-Ḳur'ân* (Kahire 1952); *'Â'id mine'l-Bâkistân* (Kahi-

re 1952; Şerebâsî'nin Pakistan'da yapılan Mu'temerü's-şuûbi'l-İslâmiyye'ye katılmasından sonra kaleme aldığı kitabıdır); *Eyyâmü'l-Küveyt* (Kahire, ts. [1953]). **Edebiyat, Tiyatro, Roman:** *el-Ḥâkimü'l-'âdil 'Ömer b. 'Abdil'aziz: Mesrahiyye İslâmiyye târihiyye fi ḥamset fuşûl* (Beyrut 1956); *Mesrahiyyât İslâmiyye* (Kahire 1962); *Mevlidü'l-hüddâ: Mesrahiyye İslâmiyye* (Kahire, ts. [1962 ?]); Hz. Peygamber'e dair bir dramadır); *Silâhu's-şî'r* (Kahire, ts. [1964 ?]); *Şîrâ': Mesrahiyye târihiyye İslâmiyye fi erba'at fuşûl* (Beyrut 1971; Müseylimetülkezzâb hakkında bir dramadır); *'Adüvvü's-selâm: Mesrahiyye dîniyye remziyye fi selâset fuşûl* (baskı yeri yok [Dârü'r-râidî'l-Arabî]). **Diğer Eserleri:** *Hareketü'l-keşf* (1357/1938); *Muḥâvele* (Kahire 1938); *Be-yne's-sadîkayn* (Kahire 1939); *et-Taşavvuf 'inde'l-müstesrikîn* (Kahire 1961); *Fi 'Âlemi'l-mektûfîn* (Kahire 1375/1956; Mülâf, görme özürlülerin yaşamları, psikolojileri ve davranışları ile onların dil ve edebiyat alanındaki çalışmalarına dair bu eserini kendi gözlemlerine dayanarak kaleme almış ve 1956'da Câmiatü'd-düveli'l-Arabiyye tarafından ödüle lâyık görülmüştür). **Neşirleri:** *İbnü'l-Kayserânî, Şafvetü't-taşavvuf* (Kahire 1370/1950); *Ebû'l-Ferec İbn Receb, Taḫkiḡu Kelimeti'l-İhlâş* (Kahire 1950, Mahmûd Halîfe ile birlikte); *İbn Receb, Ğurbetü'l-İslâm (Keşfü'l-kürbe bivâşfi [hâli] ehli'l-ğurbe)* (Kahire 1373/1954; Küveyt 1404/1984); *Reşid Rızâ, el-Maḡşarâtü'r-Resîdiyye. Reşid Rızâ şâhibü'l-Menâr: 'Aşruhü ve ḥayâtühü ve meşâdiru sekkâfetiḥ içinde neşredilmiştir* (Kahire 1389/1970); *Ebû'l-Fidâ İbn Kesir, 'Ömer b. 'Abdil'aziz* (Kahire, ts.; eserlerinin bir listesi için bk. M. Abdülmün'im Hafâcî – Ali Ali Subh, s. 278-280).

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed eş-Şerebâsî, *Mevsû'atü'l-fidâ' fi'l-İslâm*, Beyrut 1402/1982-83, I-IV, tür.yer.; a.mlf., *el-Mevsû'atü's-Şerebâsiyye fi'l-ḫuḫabi'l-minberiyeye*, Beyrut 1995, I-V, tür.yer.; M. Abdülmün'im Hafâcî, *el-Ezher fi elf 'âm*, Beyrut-Kahire 1408/1988, III, 463-476; a.mlf. – Ali Ali Subh, *el-Hareketü'l-İlmiyye fi'l-Ezher*, Kahire 2007, s. 273-292; Ahmed el-Alâvine, *Zeylül-'A'âm*, Cidde 1418/1998, s. 28; İbrâhim b. Abdullah el-Hâzîmî, *Mevsû'atü'l-âlemi'l-ḡarnî'r-râbi' 'aşer ve'l-ḥâmîs 'aşer el-ḫicrî fi'l-'âlemi'l-'Arabî ve'l-İslâmî*, Riyad 1419, II, 508-511; Seyyid Hasan Karûn, "Faḡidü'l-Ezher: Recülül-'ilm ve'd-dîn ed-Duktûr Ahmed eş-Şerebâsî", *ME*, LII/8 (1980), s. 1449-1453; "Dem'atü vefâ' 'ale'l-merḡûm ed-Duktûr Ahmed eş-Şerebâsî", a.e., LII/9 (1980), s. 1740-1742; Muhammed Muhammed Ebû Mûsâ, "eş-Şeyḡ Ahmed eş-Şerebâsî: Recülün meḡâ ve meşelün müstemir", a.e., LIII/7 (1981), s. 1261-1270.

HİLAL GÖRGÜN

ŞEREF HAN

(ö. 1012/1603-1604)

Şerefnâme adlı tarihîyle meşhur olan Bitlis hâkimi.

Emîr Şerefeddin Han b. Şemseddin b. Şeref Han 20 Zilkade 949'da (25 Şubat 1543) Kum yakınlarındaki Kerehrûd'da doğdu. Bitlis'in yerel beyi iken Safevî Devleti'ne iltica eden Şemseddin Bey'in oğlu olup annesi Bayındır boyundan Erzincan hâkimi Emîr Han Musullu'nun kızıdır. Bitlis ve çevresine hâkim olan dedesi, 921'de (1515) Osmanlı egemenliğini kabul eden ve 940'ta (1533) Tekelül Ulama Han tarafından öldürülen Şeref Han'dır. Babası Şemseddin, Bitlis'in Ulama Han'a verilmesinin ardından Rojeki (Rozeki / Roseki) aşiretiyle birlikte Safevîler'e iltica etmiş ve kendisine Şah I. Tahmasb tarafından Serâb, Merâga ve Kerehrûd'un idaresi verilmiştir. Bu sırada dünyaya gelen Şeref Han önce Kerehrûd kadıları tarafından eğitildi; dokuz yaşında iken Şah Tahmasb'in Kazvin'deki sarayına gönderildi. Safevî sarayında üç yıl dinî ilimler tahsil etti. 961'de (1554) babasının rahatsızlığı sebebiyle idarî işlerden el çekmesi üzerine onun yerine Şirvan'a bağlı Sâliyân ve Mahmudâbâd'ın idaresiyle görevlendirildi. Üç yıl sonra Hemedan hâkimi Muhammedî Bey'in maiyetine verildi. 967'de (1560) Şah Tahmasb onu Rojeki aşiretinin idaresiyle vazifelendirdi. Şah Tahmasb'in emriyle 975'te (1568) Ahmed Han'ın Gîlân'da çıkardığı isyanı bastırdı ve yedi yıl burada kaldı. Kazvin'e dönünce Şirvan ve çevresinin yönetimiyle görevlendirildi. Yaklaşık sekiz ay sonra Şah Tahmasb'in vefatı ve yerine II. Şah İsmâil'in geçmesiyle emîrül-ümerâ unvanı verilerek merkeze çağrıldı. İç karışıklıklar sırasında II. İsmâil'in yerine geçirilmek amacıyla kardeşi Sultan Hüseyin Mirza'yı desteklemekle itham edildi. Şeref Han'a karşı güveni sarsılan şah onu Nahçıvan'ın idaresiyle vazifelendirdi. Şeref Han, merkeze olan güvenini iyice kaybettiğinden III. Murad tarafından Van Beylerbeyi Hüsrev Paşa vasıtasıyla kendisine Bitlis hâkimliği menşurunun verilmesi üzerine 3 Şevval 986'da (3 Aralık 1578) 400 adamı ile birlikte Osmanlı Devleti'ne iltica etti (*Şerefnâme*, I, 454).

Bu tarihten itibaren Bitlis'e hâkim olan Şeref Han, Osmanlı-İran savaşlarına 700 adamı ile birlikte katıldı. Gürcistan, Şir-

van, Revan ve Azerbaycan'daki Osmanlı seferlerinde görev aldı. Hizmetlerinden dolayı Bitlis'in yanı sıra Muş nahiyesinin idaresi de ona verildi. 990 (1582) yılı ilkbaharında İstanbul'a giderek III. Murad'ın huzuruna çıktı. 18 Rebülevvel 1001'de (23 Aralık 1592) Bitlis, Adilcevaz, Van ve Muş sancaklarına, 1.415.372 akçe gibi oldukça yüksek bir has gelirle ocaklık statüsünde mutasarrıf olduğu anlaşılmaktadır (Afyoncu, XXVI/30 [2005], s. 111-112). Şeref Han, Bitlis ve çevresinin idaresini 29 Zilhicce 1005'te (13 Ağustos 1597) oğlu Şemseddin Bey'e bıraktı. Ardından Şeref-nâme'yi kaleme aldı ve Bitlis'te vefat etti. Şiir ve edebiyata ilgi duyan, âdil, dindar ve hayır sever bir kişi olarak tanınan Şeref Han 999'da (1591) Bitlis'teki Gökmevdan'da bir medrese yaptırmıştır (Şeref-nâme, I, 347).

Şeref Han III. Mehmed'e ithaf ettiği Farsça Şeref-nâme adlı eseriyle tanınır. Nisbeten sade bir dille kaleme alınan eser bir mukaddime, dört bölüm (sahife) ve bir hâtimeden oluşmaktadır. Kürt boylarının neşplerinin zikredildiği mukaddimenin ardından I. ciltte Kürt boyları ve yerel hâkimlerinin tarihine, bu arada Şeref Han'ın kendi biyografisine, II. ciltte 689'dan (1290) itibaren 1005 (1597) yılına kadar Osmanlı sultanları ile onlara çağdaş olan İran ve

Turan hükümdarlarının tarihine yer verilmiştir. Şeref-nâme, Kürt boylarının siyasi tarihini yanı sıra kabile yapılarının ve boylar arasındaki ilişkilerin de bir tasvirini yapar. Bu bakımdan eser Doğu Anadolu ve Batı İran'ın XVI. yüzyıl siyasal, sosyal, dinî ve kültürel tarihi için en önemli kaynaklardan biridir.

Pek çok yazması günümüze ulaşan Şeref-nâme'nin 29 Zilhicce 1005 (13 Ağustos 1597) tarihli müellif nüshası Oxford Üniversitesi Bodleian Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Elliot, nr. 332). 5 Cemâziyelevvel 1015 (8 Eylül 1606) tarihinde istinsah edilen ve müellif tarafından okunup düzeltilen bir nüshası yine aynı kütüphanede (Elliot, nr. 331) kayıtlıdır. Eserin İstanbul kütüphanelerindeki en eski yazmaları, bilinmeyen bir müstensih tarafından 1034'te (1625) istinsah edilen Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi (nr. 584) ve 1036'da (1027) Muhammed b. Muhammed el-Halebî (İbn Azgâr) tarafından istinsah edilen Lala İsmâil Efendi (nr. 357) nüshalarıdır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde daha geç tarihlerde istinsah edilen üç nüshası daha vardır (FY, nr. 23, 223, 224). Şeref-nâme'yi Saint Petersburg nüshasına dayanarak ilk defa Wolkow bilim dünyasına tanıtmış (JA, VIII [1826], s. 291-298), ardından eser V. Velyaminov-Zernov (Vla-

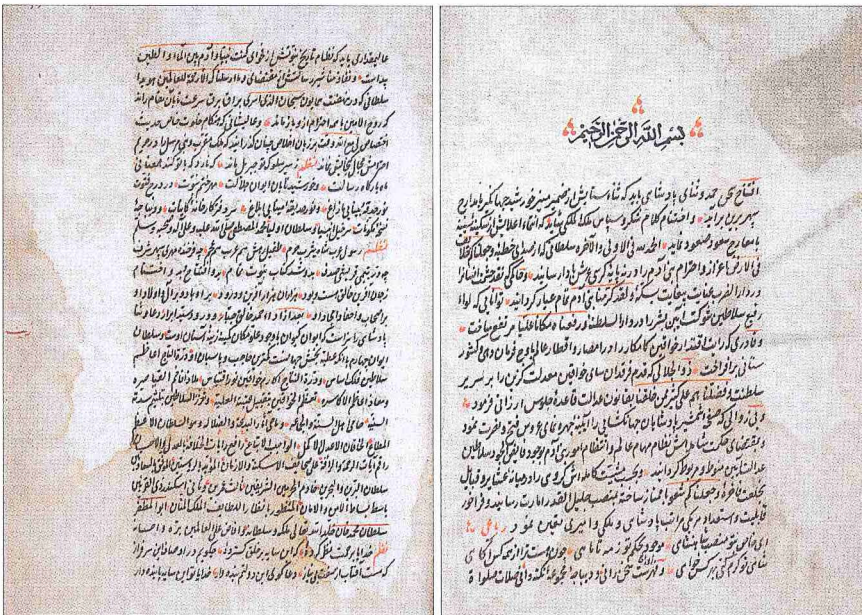
dimir Véliaminof-Zernof) tarafından iki cilt halinde yayımlanmıştır (Saint Petersburg 1860-1862). Muhammed Abbâsî bu basıyı esas alıp eseri mukaddime, ekler ve fihristler ilâvesiyle yeniden neşretmiştir (Tahran 1343 hş./1965, 1347 hş./1968).

Şeref-nâme pek çok dile tercüme edilmiştir. Eserden seçilen bazı metinleri Heinrich Alfred Barb Almanca'ya çevirmiş (Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften in Wien, Phil.-hist. Classe, X [Wien 1853], s. 258-276; XXII [1857], s. 3-28; XXVIII [1958], s. 3-54; XXX/1 [1859]; XXXII [1859], s. 145-250), eserin tamamını François Bernard Charmoy Fransızca'ya (Chêref-Nâmeh ou fastes de la nation kourde par Chêref-ou'ddîne, I-II, Saint Petersburg 1868-1875), Muhammed Cemilben-dî Rûzbeyânî (Bağdat 1372/1953) ve Muhammed Ali Avnî – Yahyâ el-Haşşâb (I-II, Kahire 1958-1962) Arapça'ya, E. I. Vasil'e-va Rusça'ya (Moskva 1967) ve Şerefkendî-Hejâr Kürtçe'ye (Tahran 1391/1972) çevirmiştir. Eser, müellifin torununun oğlu Emîr Şeref Han b. Abdal Han'ın isteğiyle 1078'de (1667-68) Mehmed Bey b. Ahmed Bey Mirza tarafından asil metne oldukça sadık kalınarak ve Eğil Beyi Emîr Mustafa'nın isteğiyle 1092'de (1681) Şem'î tarafından kısaltılarak iki küçük ilâve ile birlikte Türkçe'ye çevrilmiştir. Süleyman Savcı'nın yaptığı iki ciltlik tercüme ise Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 2605). Şeref-nâme'yi Muhammed Ali Avnî ve Yahyâ el-Haşşâb'ın Arapça çevirisinden Mehmet Emin Bozarslan Şeref-nâme, Kürt Tarihi ve Şeref-nâme, Osmanlı-İran Tarihi adlarıyla iki ayrı kitap halinde Türkçe'ye tercüme etmiştir (İstanbul 1971).

BİBLİYOGRAFYA :

Şeref Han, Şeref-nâme (nşr. Vladimir Véliaminof-Zernof), St. Petersburg, 1860, I, 347, 410-459; Tahmasb, Tezkire (trc. Hicabi Kırilangıç), Ankara 2001, s. 30-31, 36-37; Hasan-ı Rûmlü, Ahsenü't-tevârîh: A Chronicle of the Early Safawis (nşr. C. N. Seddon), Baroda 1931, I, 440; Ethé, Catalogue, I, 167-169; Osmanlı Müellifleri, III, 72; Storey, Persian Literature, I/1, s. 366-369; Karatay, Türkçe Yazmalar, I, 244; Hânabâ, Fihrist, III, 3264-3265; L. Fekete, Einführung in die persische Paläographie: 101 persische Dokumente, Budapest 1977, s. 209-213, 371-373; Babinger (Üçok), s. 246-247; J.-L. Bacqué-Grammont, Les ottomans, les safawides et leurs voisins. Contribution à l'histoire des relations internationales dans l'orient islamique de 1514 à 1524, Istanbul 1987, s. 212-215, 258-261; a.mlf. – C. Adle, "Quatre lettres de Şeref Beg de Bitlis (1516-1520)", Isl., LXIII/1 (1986), s. 90-118; Bekir Küttükoğlu, Osmanlı-İran Siyâsî Münâsebetleri: 1578-1612, İstanbul 1993, s. 68-69, 138-170; a.mlf.,

Şeref-nâme'nin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 584)

"Şeref Han", *İA*, XI, 427-429; ilhâme Miftâh – Vehhâb Velî, *Nigâhî be Revend-i Nûfûz u Gustereş-i Zebân ve Edeb-i Fârsî der Türkiye*, Tahran 1374 hş., s. 273-274; Tefvîk Hâşimpûr Sübhânî – Hüsameddin Aksu, *Fihrist-i Nüşâhâ-yi Haţîfî-yi Fârsî-yi Kitâbhâne-yi Dânişgâh-i İstânbûl*, Tahran 1374 hş., s. 23-24, 112-113; Ahmed-i Münzevî, *Fihristüvâre-i Kitâbhâ-yi Fârsî*, Tahran 1375 hş., II, 1007-1008; M. Fahrettin Kirzoğlu, *Osmanlılar'ın Kafkas-Elle'ni Fethi: 1451-1590*, Ankara 1998, s. 128-132, 159, 205, 225, 259, 277, 319, 348-353, 373-377; Erhan Afyoncu, "Osmanlı Müverrihlerine Dair Tevcihat Kayıtları II", *TTK Belgeler*, XXVI/30 (2005), s. 85-193; Said Naficy, "Bidlisi, Şaraf al-Din Khan", *El²* (İng.), I, 1208-1209; Erika Glassen, "Bedlisi, Şaraf-al-Din", *Elr.*, IV, 76-77.

OSMAN GAZİ ÖZGÜDENLİ

ŞEREF HANIM

(1809-1861)

Divan şairi.

İstanbul'da doğdu. Şair Mehmed Nebî Bey'in kızıdır. Soyu baba tarafından Sadrazam Abdullah Nâilî Paşa'ya, annesi Şerife Nakiye Hanım tarafından Şeyhülislâm Âşir Efendi'ye ulaşmaktadır. Büyük babası Vak'anüvis Halîl Nûri Bey aynı zamanda şairdi. Yakacak semtinin hayatında özel bir yeri olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır. Şeref Hanım, Kâdirî muhibbi ise de esas olarak Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Os-

man Selâhaddin Dede'ye bağlıydı. Vefatında Yenikapı Mevlevîhânesi'nde Muhibler Kabristanı'nda defnedildi. Şeref Hanım'ın bazı şiirlerinde maddî sıkıntı çektiği, akrabalarından kalan borçları ödemek zorunda kaldığı belirtilmektedir. Bu husus onun hiç evlenmediğini düşündürmektedir. Sıkıntılarını Sadrazam Âli Paşa'ya bildirdiği, maaşı olmadığını söyleyerek ondan yardım istediği ve kendisine aylık 200 kuruş maaş bağlandığı divanında Âli Paşa'ya teşekküründen anlaşılmaktadır.

XIX. yüzyılın üç kadın şairinden biri olan Şeref Hanım'ın divanında yirmi bir farklı nazım şekliyle yazılmış toplam 4803 beyit tutarında 677 şiir yer almaktadır. Kullandığı nazım biçimleri, ele aldığı konular, dili ve ifade özellikleri bakımından kadın şairler arasında önemli bir yer kazanmıştır. Dili sade ve nazım tekniği güçlü kabul edilen Şeref Hanım divan edebiyatının klasik mazmunlarına ve benzetmelere şiirlerinde yer vermiştir. Divanındaki birçok şiirde zekâsı, esprisi, bazan da bunların altında gizlenen sitem ve hüzün görülmektedir. Devrine göre serbest ve rahat söyleyişleri garip karşılanan şairin Nedîm tarzı şuh ve şen söyleyişlerinin yanı sıra Nâbî ve Koca Râgîb Paşa tarzında hakîmâne beyitleri de vardır. Daha çok felekten şikâyet, kadere rıza, ehl-i dilin dünyada rahat yüzü görmemesi gibi konuları işlemektedir. Şeref Hanım'ın divanında Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye dair altı manzume yetmiş kadar beyit yer almaktadır. Ayrıca muhibbi olduğu Kâdirî tarikatının kurucusu Abdülkâdir-i Geylânî'ye ait dört manzumesi vardır. Bunların yanında Şeref Hanım Kerbelâ mersiyesiyle tanınmıştır. Nitekim her yıl muharrem ayında bir mersiye kaleme aldığı kaynaklarda belirtilmektedir ve divanında 689 beyit halinde on altı mersiye bulunmaktadır. Şeref Hanım'ın tek nüshası bilinen divanı (İÜ Ktp., TY, nr. 2808) basılmış (İstanbul 1284, 1292), eser ayrıca Mehmet Arslan tarafından yayımlanmıştır (İstanbul 2002).

BİBLİYOGRAFYA :

Şeref Hanım Divanı (haz. Mehmet Arslan), İstanbul 2002; Fatîm, *Tezkire*, s. 211, 212; Hacıbeyzâde Ahmed Muhtar, *Şair Hanımlarımız*, İstanbul 1311, s. 19; Muallim Nâci, *Osmanlı Şairleri* (haz. Cemal Kumaz), Ankara 2000, s. 308; *Sicill-i Osmânî*, III, 139; *Osmanlı Müellifleri*, II, 266, 267; İbnülemin, *Son Asır Türk Şairleri*, IV, 1810-1815; Hamdi Nazım Ertek, *Şair Şeref Hanım*, İstanbul 1941; *İzâhu'l-meknûn*, I, 510; *TYDK*, IV, 1051; Mehmed Zihni, *Meşâhîrû'n-nisâ* (haz. Bedreddin Çetiner), İstanbul 1982, I, 396-397; Önder Göçgün, "Bir Mevlevî Şair, Şeref Hanım", *2. Millî Mevlânâ Kongresi (Tebliğler)*, Konya 1987, s.

287-293; Bedihan Tamsöz, *Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler Antolojisi*, Ankara 1994, s. 42-46; Yusuf Mardin, *Şair Şeref Hanım*, Ankara 1994; Elias J. W. Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi* (trc. Ali Çavuşoğlu), Ankara 1999, III-V, 505; Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî* (haz. Cemal Kumaz – Mustafa Tatcı), Ankara 2001, II, 482; Kurtuluş Altunbaş, "Şeref Hanım ve Divan Edebiyatındaki Yeri", *MK*, sy. 50 (1985), s. 58-64; Serhan Alkan İspirli, "Osmanlı Kadınının Şiiri", *Turkish Studies*, II/4 (2007), s. 446, 448, 450; "Şeref Hanım", *TDEA*, VIII, 158.

MEHMET ARSLAN

ŞEREFİ

(شرفه)

Minarede müezzinin ezan okumak üzere çıktığı balkon şeklinde düzenlenmiş yer (bk. MİNARE).

ŞEREFEDDİN ALİ YEZDÎ

(شرف الدین علی یزدی)

Şerefüddin Ali b. Şemseddin
Ali Râzî-i Yezdî
(ö. 858/1454)

İranlı tarihçi, şair ve âlim.

Yezd yakınlarındaki Teft şehrinde doğdu. Lakabı Mahdûm, mahlası "Şeref"tir. Muzafferîler'le Timurular döneminde yaşayan ve bazı kaynaklarda Şeyh Hâcî diye anılan babası Şemseddin Ali, Muzafferîler sarayında görev yapan bir âlim ve şairdi. Şemseddin Ali, Yezd şehrinin Mîrçakmak mahallinde bir cuma camisi inşa ettirmiş, daha sonra Şerefeddin bu caminin yanında Şerefiye Medresesi'ni yaptırmıştı. Şerefeddin, Mahdûm lakabını Timur'un oğlu Şâhruh'un kendisine "Cenâb-ı Mahdûmî" diye hitap etmesinden dolayı almıştır. Gençlik yıllarını ilim öğrenmekle geçiren Şerefeddin, Şah Ni'metullâh-i Velî, Sâinüddin Ali b. Muhammed Hucendî, Hüseyin Ahlâtî gibi mutasavvıflardan faydalandı. Şâhruh ve özellikle oğlu Ebû'l-Feth Mirza İbrâhim Sultan döneminde adını duyurdu. Belh ve Toharistan'ın ardından 817'de (1414) Fars bölgesi valiliğine tayin edilen Mirza İbrâhim Sultan'ın Şiraz ve Sultâniye'de nedimleri arasında yer aldı ve onun ölümüne kadar (838/1435) yanında kaldı. Bu arada genç Moğol hanlarından Yûnus Han (Bâbü'r'ün anne tarafından dedesi), Ulug Bey tarafından 832 (1428-29) yılında esir alınca Şerefeddin, Şâhruh'un emriyle Yezd'de onun eğitimini üstlendi. 846'da (1442) Şâhruh tarafından İrak-ı Acem'in yönetimine tayin edilen ve Kaz-

Şeref Hanım Divanı'nın ilk sayfası (İstanbul 1284)

